

FREDSPRISEN: EN GLEMT FAKTOR

Tildelingen av Nobels fredspris til den europeiske union har satt søkelyset på årene like etter 2. verdenskrig. Europa holdt på å reise seg etter seks års krig med ufattelige lidelser og ødeleggelser, men i det bitre forholdet mellom tidligere fiendeland lå kimen til nye konflikter. Tyskland og Frankrike hadde på mindre enn 80 år utkjempet tre store blodige kriger. Winston Churchill var den første europeiske statsmann, som i en tale på Zürich universitet 19. september 1946, foreslo dannelsen av et "Europas forente stater" som garanti mot krig. De første spede initiativ for et sterkere europeisk samarbeid begynte så å melde seg.

Den rollen som IofCs senter *Caux i Sveits* til å spille i denne utviklingen er ikke allment kjent. Det store hotellet ovenfor Montreux ble gjennom store personlige oppofrelser, kjøpt og satt i stand av en gruppe sveitsere kort etter fredsslutningen. Sveits var blitt spart for krigens ødeleggelser og de så det som sin oppgave å skape et nasjonenes møtested der det nye Europa kunne meisles ut. Da dr. Frank Buchman ankom til Caux sommeren 1946, spurte han: "Hvor er tyskerne? Dere kan aldri bygge et nytt Europa uten Tyskland!" Et stort arbeid ble satt i gang for å skaffe tyskerne pass og innreisevisum til Sveits, og de neste par årene strømmet de til Caux. Tyske toppolitikere, industrimenn, fagforeningsledere, skolefolk, prester, menn og kvinner, mer enn 3000 i alt, kom til Caux i disse årene. I Caux fikk tyskerne møte sine tidligere fiender; franskmenn, briter, nederlendere, nordmenn, dansker og polere, og en forsoningsprosess kunne begynne.

Boka *Religion, the Missing Dimension of Statecraft* (Oxford University Press 1994) har et lengre kapittel om den fransk-tyske forsoningen etter 2. verdenskrig. 20 sider er viet IofCs arbeid - på den tiden kalt MRA - som utgikk fra Caux fra 1946. Boka er utgitt av Center for Strategic and International Studies i Washington DC og behandler en rekke nasjonale og internasjonale konflikter der religiøse grupper har spilt en rolle i å skape fred. Prosjektgruppen bak boka hevder at nåtidens historikere stort sett overser denne positive rollen religion har hatt i forbindelse med konfliktløsning.

Robert Schuman, initiativtaker til det som skulle bli forløperen til EU, sammen med Frank Buchman (MRA/IofCs grunnlegger) i Caux 1953.

Edward Luttwak, forfatter av kapitlet om etterkrigs-Europa, skriver blant annet: "Det er hevet over enhver tvil at MRA spilte en viktig rolle i starten av den fransk-tyske forsoning. MRA sørget for den første organiserte aktivitet av noen betydning på dette området i 1946-1948, før alle andre lignende initiativ." Luttwak siterer fra brev skrevet til dr. Buchman av den franske utenriksminister Robert Schuman og den tyske forbundskansler Adenauer, de to

fremste forkjemperne for fransk-tysk samarbeid. I brevene gir de anerkjennelse og takk til Buchman og hans team for "den usynlige, men effektive rollen de har hatt i å overvinne uenighet under viktige (europeiske) forhandlinger." Buchman ble også dekorert av begge land. Som kjent var det Robert Schuman som først lanserte tanken om en europeisk kull- og stålunion i 1950, som ble forløperen til fellesmarkedet og den europeiske union. SEJ

En som var der

Fredsprisen forts.: Også unge norske var med i forsoningsarbeidet i Europa de første årene. En av dem er Jens Jonathan Wilhelmsen. I 1948 brøt han opp fra studier i Oslo og reiste til Tyskland der han ble i fem år, det meste av tiden i Ruhr, den tyske industriens kjerneområde.

Hva fikk deg til å reise og bli borte så lenge?

Det var skuffelsen i meg - som grenset til depresjon - etter freden i 1945. Verden så ikke ut til å ha kommet noe videre. Vi fikk atombomben i Japan og den kalde krigen var alt i gang. Jeg følte at jeg som vanlig menneske var uten innflytelse. I Norge kom de gamle smålige sosiale og politiske motsetningene tilbake.

Jeg var i Caux i 1946 og det startet en endringsprosess i meg som inkluderte min holdning til Tyskland. Jeg visste at landet var en av nøklene til fremtidens Europa. I 1948 fikk dr. Buchman en anmodning fra regjeringen i delstaten Nord-Rhein Westphalen om å sende et internasjonalt team på 30 for å spre MRAs ideer (nå lofC). Jeg ble invitert med.

Beskriv Ruhrområdet i 1948!

Byen Essen var helt ødelagt. 92 prosent av bygningene var i ruiner. Jeg bodde noen uker hos en arbeiderfamilie i et delvis utbombet hus, som vinden blåste tvers igjennom slik at huset svaiet. Tyskland hadde 12 millioner flyktninger fra tidligere tyske områder i øst. De drev omkring uten bolig, uten jobb, de hadde ingen ting. Jernbanestasjonen var smekkefull av flyktninger på vei til et eller annet sted å være. Over alt så du krigsinvalid. Kullgruvene var i gang igjen, en halv million mann arbeidet under jorda. Samme antall jobbet i det som var igjen av stålverkene. Tåke og røyk fra industrien kunne gjøre det vanskelig å kjøre bil og det hendte vi måtte gå foran bilen for å se veien. Det var mangel på mat. Vi som var invitert av regjeringen og gruveselskapene fikk ofte levert vår mat i spann.

Hvordan var tyskeres holdning til fransk-tysk samarbeid?

De fleste tyskere var som svimeslått. "Ohne mich" (hold meg utenfor) var den utbredte holdningen. Arbeidet for å forsone Europa var jo en liten strime av håp om at det endelig kunne bli slutt på de mange krigene. Men den vanlige tysker hadde nok med å klare dagliglivets utfordringer. De hatet

overklassen, som hadde brakt dem krigen, og industribaronene Thüssen og Krupp, som hadde samarbeidet med nazistene. Derfor var også kommunistene så sterke i Ruhr.

Hvordan fikk dere kontakt med folk?

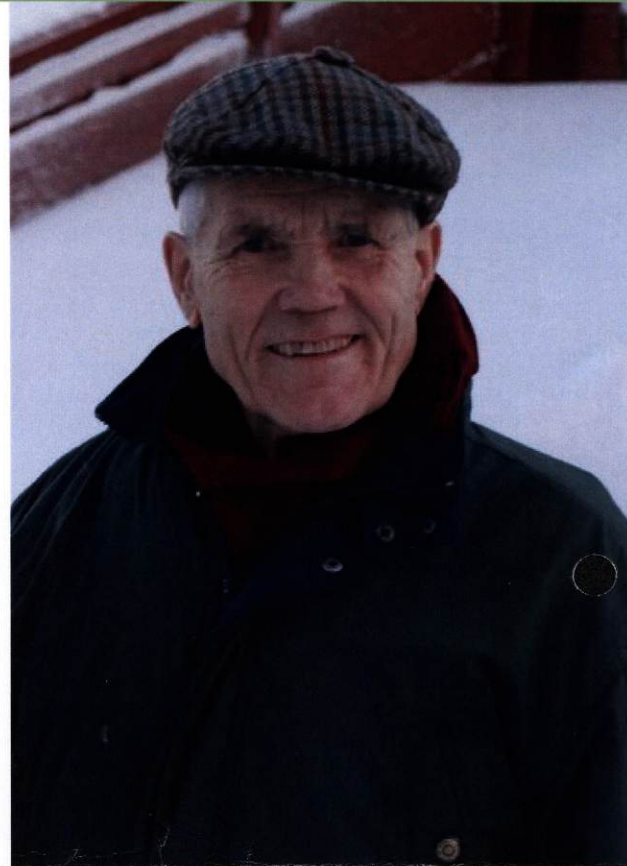
En minister i delstatsregjeringen Nord-Rhein-Westphalen hadde vært i Caux. Han foreslo å bruke MRA-skuespillet *Der Vergessene Faktor* (Den glemte faktor) for å nå ut. Ca 200 000 så det i delstaten de neste tre årene. Det ble spilt i kinosaler, skoler, alle typer lokaler der det ikke var teatre.

Selv arbeidet jeg bak scenen. Etter forestillingen gikk vi ut i salen og fikk kontakt med mennesker. De unge flokket seg rundt oss. Noen ønsket bare å møte en utlending og lære engelsk. Motivene varierte. Andre ville snakke mer og lot oss møte foreldrene. Selv bodde jeg i lang tid hos en gruvearbeiderfamilie etter at datteren hadde sett skuespillet. Det fantes ikke hoteller og overnatningssteder så vi var innbudt til å bo i vanlige hjem og dele tyskeres liv.

Skuespillet vakte debatt. Den glemte faktor i stykket, Gud, og stykkets oppgjør med klassekampen, provoserte mange, særlig de eldre som ofte var preget av kynisme og totalitært tankegodt. 72 prosent av de som var valgt inn i gruenes Betriebsräte (bedriftsråd), var på den tiden medlemmer av kommunistpartiet.

Det europeiske samarbeidet i dag, hvordan ser du på det?

Byggverket knaker. Verdiforvirring og grådighetskultur truer samholdet landene imellom. Man har ikke lært å sette tæring etter næring. Vi ser ut til å hinke videre mot mer integrasjon. Politikerne bestemmer

Jens Jonathan Wilhelmsen deltok i det europeiske freds- og forsoningsarbeidet etter andre verdenskrig.

kursen mens folkenes deltagelse og interesse svekkes. Jeg vet ikke om jeg kan være optimist eller pessimist. Vi trenger sårt en ny og verdibasert forbrukskultur, et større ansvar for hverandre. Vi trenger å lære å dele og ta vårt ansvar for utviklingslandene. Vi må også være ærlige og gjøre noe med våpeneksporten fra Europa.

Norges plass i Europa i dag?

Jeg mener vi fremfor alt må identifisere oss med Europa. Vi sto utenfor under 1. verdenskrig og tjente masser av penger. Vi håpet å stå utenfor også i 1940, men lyktes ikke, og nå er vi igjen utenfor Europa. Jeg føler dypt om dette. Europa trenger vårt medansvar.

Norge kan spille en rolle med å bygge tillit og overvinne uvitenhet, fordi vi har en voksende kontaktflate med øst, særlig med Russland. Jeg var i Ukraina og møtte unge ukrainere. Det er et hav av uvitenhet mellom øst og vest. Vi vet for lite om hverandre på begge sider. Vi lever i to helt ulike verdener når det gjelder leveforhold, familierelasjoner, måte å tenke på. Denne kløften av mistillit og uvitenhet mellom øst- og Vest-Europa må overvinnes. SEJ

Tillit i et multikulturelt samfunn

Som ledd i arbeidet med å bygge tillit mellom grupper i samfunnet, inviterte lofC Norge denne høsten den anerkjente britiske imamen dr. Abduljalil Sajid og konen Jamila Sajid, til Norge. Åpent møte i lofCs norske hus, møte med både sunni- og shiamuslimske ledere i Oslo og et besøk i Daru Salam moskeen og Central Jamaat-e Ahl-e Sunnat moskeen sto på programmet.

I en kommentar til demonstrasjonene som har rast verden over etter YouTube -videoen *The Innocence of Muslims*, minnet Imam Sajid om at Islam er en fredens religion. "Utfordringen til oss alle, er om vi selv lever vår tro. Det gjør vi ikke når vi kaster stein og brenner", påpekte han. Som de fleste muslimer, føler også imam Sajid seg krenket når det harseleres med hans religion. Men minner om at Koranen lærer at alle må respektere lovene i det landet man bor i. "Det inkluderer ytringsfriheten, som også vi muslimer nyter godt av," sa han. Han oppfordret de tilstedeværende til å forplikte seg i arbeidet mot urettferdighet som nærer hevntrøsten.

Utfordringen til oss alle, er om vi selv lever vår tro

Imam Abduljalil Sajid og konen Jamila på åpent møte i lofCs hus i Oslo.

Imam Sajid har en doktorgrad i statsvitenskap fra London School of Economics, pluss en doktorgrad i teologi fra Islamabad Universitet i Pakistan. Han kom selv til Europa som ung student, og vantrivdes fra første dag. Klimaet og måten han ble møtt på som utlending gjorde at han ganske raskt bestemte seg for å forlate Storbritannia der han studerte. Vendepunktet kom da han ble invitert hjem, den første julen, av en pastor i byen. I møte med pastoren og hans familie falt den ene fordømmen han hadde etter

den andre. Denne personlige opplevelsen har han brakt med seg som metode i sitt senere arbeid, for å bygge bro mellom mennesker og grupper som ikke snakker sammen.

Frihet og respekt

Om enn Jamila Sajid er en liten skikkelse ved siden av sin mann som ruver godt i rommet, virker hun like sterk som sin mann når det gjelder tanker, ord og handling. Jamila har sine egne meninger om mangt og mye, velger å gå uten hijab og gjør det hun har en overbevisning for. De er ikke alltid enige, og imamen må tåle kritikk for friheten han gir sin kone. Men han understreker at vi alle er skapt ulike, med Guds kraft og ånd i oss, og at det er viktig å gi hverandre frihet til å følge egne tanker og overbevisninger. "Vi kan bare endre fanatikene hvis vi har en sterkere lidenskap for rettferd enn de har for hevn," sier Jamila.

Inviter til te

Jamila og mannen bosatte seg først i Brighton. Der opplevde de å møte stengte dører, egg og tomater når de banket på hos fremmede for å skape dialog. Men trofasthet og tålmodighet ga resultater. De begynte med å bygge broer mellom folk av

pakistansk og indisk opprinnelse i byen. "Vi brukte åtte år på å finne ut hvorfor folk holdt seg i egne grupperinger og ikke søkte fellesskap med hverandre," fortalte Sajid. Som regel var det fastgrodde stridigheter fra gamlelandene som var årsaken. Da de fant felles saker å jobbe for i det nye hjemlandet, ble de neste ti årene preget av gode relasjoner og en god dialog med lokale myndigheter. "Tillit kommer gjennom den erfaringen vi har med hverandre, og den er variabel. Vi må jobbe aktivt for å bygge tillit. Inviter noen du ikke kjenner hjem," oppfordret Sajid. Han påpekte at vi ikke kan bevege samfunnet hvis vi isolerer oss. "Vi må søke samarbeid med andre grupper i landet vi bor i," sa Sajid.

Vi må jobbe aktivt for å bygge tillit. Inviter noen du ikke kjenner hjem

Akkurat dette bidro også ekteparet Jamila og Abduljalil Sajid til under sitt besøk i Norge. Under ett av møtene i lofCs hus møttes ledere fra sunni- og shiamuslimske grupper i Norge, som ellers sjelden samles under samme tak.

Sunni- og shiamuslimske ledere møtes hos lofC i Norge.

Tre satsningsområder for lofC

Til lofCs generalforsamling i august i Caux kom 102 representanter fra 43 land. Her ble man enige om tre satsningsområder som de forskjellige nettverk og prosjekter knyttet til lofC omkring i verden, skal samles om å gjennomføre.

Det ene satsningsområdet er FNs konvensjon mot ørkenspredning og kampen mot degradering av jord med påfølgende tap av naturressurser. Luc Gnacadja, administrerende sekretær for konvensjonen, arbeidet med lofC allerede i 90-årene i det vest-afrikanske landet Benin. Han understreket den gang, for sine landsmenn, nødvendigheten av å inkludere menneskets åndelige aspekt i politisk og institusjonelt arbeid. Dette er også bakgrunnen for at han nå vil dra nytte av lofCs erfaring med konfliktløsning og tillitsbygging i et overnasjonalt miljøprosjekt. Gjenopprettelse og bevaring av jord i Afrika og Asia er en sosiopolitisk utfordring fordi de utsatte områdene befinner seg i noen av verdens mest konfliktfylte regioner.

Et annet satsningsområde er India, hvor "lofC centre for Governance" (ICCFG) arbeider for bredere samfunnsdeltakelse med en bedre styrings- og regjeringskultur som mål. Arbeidet ledes av Prabhat Kumar, tidligere kabinettsekretær for den indiske regjeringen. "Jeg har vært embetsmann

hele mitt liv og hatt viktige stillinger. Det er først gjennom arbeidet med lofC at jeg har oppdaget betydningen av stillhet," sier han.

Flere delstatsregjeringer har allerede sendt grupper av embetsmenn til lofCs treningskurs. Kommunalforvaltningen i Mumbai foreslår nå å sende over ett tusen kommunalt ansatte til kurs i Panchgani, det indiske lofC-senteret, ikke så langt fra Mumbai. Kumar og de ansvarlige for ICCFG ber om støtte fra lofCs mangfoldige internasjonale nettverk for å organisere, gjennomføre og følge opp disse kursene.

Den tredje fellesoppgaven er å støtte et initiativ i Sør-Sudan. Landets vise-president, dr. Riek Teny, og hans kone Angelina går i spissen for en aksjon i hovedstaden Juba og andre sør-sudanske byer i februar 2013. Angelina, som var energiminister i regjeringen i Khartoum før Sør-Sudan ble en egen stat, har tidligere organisert lofCs fredssirkler for kvinner i både Nord- og Sør-Sudan. Nå har hun og hennes mann bedt om lofCs internasjonale støtte for å utvide dette arbeidet. Flere grupper fra lofC har

de siste årene funnet veien til Sør-Sudan for å bidra til en fredelig utvikling. Blant andre besøkte Imam Ashafa og Pastor Wuye fra Nigeria, kjent fra sitt Norges-besøk i 2010, Sør-Sudan samme år.

Generalforsamlingen foreslo også tre gjennomgangstemaer som felles mål for lofC-aksjonene: 1) freds- og tillitsbygging på tvers av skillelinjer, 2) rettferdig og god styring (governance) og 3) utvikling av bærekraftig økonomi gjennom etiske holdninger. Temaene definerer hvilken konkret rolle lofC ønsker å spille i en stadig mer globalisert og mangfoldig verden.

I Norge har arbeidet med tillitsbygging vært i fokus gjennom de siste års fredssirkler. Mange av møtene og de internasjonale besøkene i lofCs hus i Oslo har bidratt til å samle og øke forståelsen mellom mennesker med forskjellig kulturell og religiøs bakgrunn.

Serena Baldari

Kom til JULEMESSE 1.-2. desember

Første helg i advent er det tradisjon tro julemesse i lofCs hus i Sophus Liesgt. 5 i Oslo. Her selges det alt fra deilig hjemmebakst til håndlagde julegaver og rare lopper. Det er også utlodning av flotte gevinster for store og små. Kaféen i 1. etg. er et populært treffpunkt for gamle og nye bekjensker. For de minste er dukketeatret kl. 15:30 ettermiddagens høydepunkt. Ta med venner og familie og kom! **Åpent lørdag kl. 12-17, søndag kl. 13-17.**

Julemessen har vært viktig for lofC Norges økonomi siden starten i 1965, og inntektene dekker rundt en tredjedel av de årlige driftskostnadene. Mange arbeider med forberedelsene store deler av året. Har du lyst til å lage noe, hjelpe til med baking eller noe annet, er det veldig hyggelig. Ring Torild på 95128128.

ny

Utgever: Initiatives of Change
Sophus Lies gt 5
0207 Oslo

Tlf: 22 55 94 30
post@iofc.no
Kontonr.: 6030.05.08831

Redaksjon:
Ragnhild Hærem Østmo (red)
Sturla Espolin Johnson
Anders Berg Skånlund
Jens Jonathan Wilhelmsen
Ole Østmo